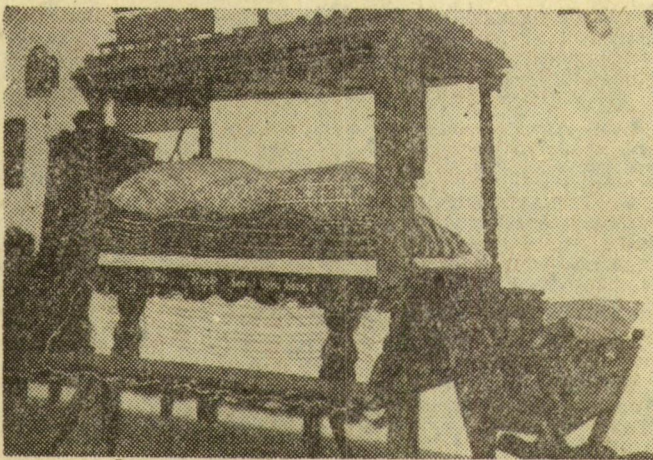

SÉTA A MÚZEUM ALATT

Hiába, a naptár hasznos figyelmeztető. Bele van írva, hogy október 7-14-ig tartják a Nemzetközi Múzeumi Napokat. Keressük hát fel a jó öreg múzeumot, rejtett kincseit, zsúfolt raktárait. Hiszen a kiállító termekben látható sok anyagot, ami ugyan a helyhiány miatt raktárakba zsúfolt tülzáz nélkül óriási értékekhez képest mégis nagyon kevés, a szegediek már úgyszólván jól ismerhetik.

Feri bácsi hagyatéka

Bálint Alajos igazgató szívesen kalauzol bennünket „felfedező” utunkon, le az alagsorba, ahol milliók értékét rejtőnek a félhomályban. Bemegyünk a leghátsó terembe, hogy aztán sorra járjuk a raktárakat. Ez a régészeti raktár. Itt lépten-nyomon Feri bácsi — Móra Ferenc — hagyatékait láthatjuk. Bronzkori edények, gazdag leletek az ő deszki és szögéri ásatásából. Itt semmi féle felsorolás nem segít, ilyen szokványos összesítő kifejezésekkel kell elnünk, mint hogy „tömböletes kincs”, vagy „felbecsülhetetlen értékű anyag”. Most a nagy teremben a leletek — edények, csontok, fém- és kő eszközök — óriási zsúfoltsága vesz körül bennünket. Csak ennek az egyetlen teremnek hatalmas anyagából — mint az igazgató mondja — az összes mai kiállítóhelyiségeket meg tudnák tölteni tudományos rendezettséggel. De nem-

Régi magyar parasztbútor. Mennezetes ágy, előtte Mataisz Mihály padja 1800-ból

legősibb, s így a legnagyobb hagyománnyal rendelkező foglalkozás Szegeden — úgyszólván teljes, csónakotól a szerszámokig minden megtalálható benne. Rendkívül gazdag gyűjteménye van a szegedi kismesterségeknek — a kenderfonásnak, kötélverésnek, gomb- és fésű készítésnek, a képfestő, mézes-báhos, kalapos, kocsigyártó mesterségnek. Megtalálható itt egy teljes késműhely, a különféle mezőgazdasági munkák régi szerzői. Azután az úgynevezett „tulipános” kelengyeladák tömege. A népi találatok remekének nagy gyűjteménye. Majd a régi céhek hagyatékai, az összes szegedi céhzászlók, a céhek pecsétjei —

nem az egyetemes néprajzi gyűjteményekéi, a különböző emberfajtaikat illusztráló modellek.

És evvel még nincs vége

De még most sem láttunk mindent, a kifogyhatatlan alagsori raktáraknak nem értünk ezzel még a végére. Következik a paleontológiai gyűjtemény, a főként a Tiszából kikerült ősbölyny, mamut és rinocerosz csontokkal. Majd a természetrajzi raktár következik végeláthatatlan növény-, rovar- és állatgyűjteményeivel. A felsorolhatatlan felsorolás valahol itt érne véget. S talán mind ez még érdekesebb is — hogyné, hiszen sokkal több! — mint, ami fent, a kiállító helyiségekben látható!

Az alagsori séta a múzeum alatt ezzel végetér. S most egy jámbor óhaj tölti el a szemlélő-

Szegedi pedagógusok élményei

JUGOSZLÁVIÁBAN

A JUGOSZLÁV—MAGYAR baráti kapcsolatok újrafelvétele és megszilárdítását szolgáló látogatások sorában most a szegedi pedagógusok 45 tagú küldöttsége tett hatnapos utazást déli szomszédaink szép országába. A küldöttségben egyetemi, középiskolai és általános iskolai oktatók egyaránt részt vettek. Utunkat a Pedagógus Szakszervezet szegedi csoportja szervezte meg. Az utazás egyes állomásain — Suboticán, Novi Sadon, Belgrádban és Kragujevácon — mindenütt a jugoszlávai pedagógusok szakszervezetének vendégei voltunk és a jugoszláv kartársak a legnagyobb előzékenységgel, szeretettel fogadtak. Küldöttségünk természetesen elsősorban a jugoszláv iskolák munkáját tanulmányozta, de bőven nyílt alkalmunk arra is, hogy általában megismerkedjünk Jugoszlávia népeinek hősi történetével és mai dolgos, lendületes életével.

Az alábbi vázlatos beszámolómban nem kívánok olyan, inkább külsőséges tapasztalatokról beszélni, amelyekről már számos színes riport jelent meg az újságok hasábjain. Nem fogok például beszélni Novi Sad és Belgrád neonfényes esti világitásáról, a hölgyek öltözködéséről, s alig fogok írni az árakról és bérekről, és a legutányosabban vásárolható cikkek kérdéséről. Ehelyett inkább azokba a múzeumokba szeretném először elvezetni — legalább lelkiileg — az olvasót, amelyeket a Jugoszláviában töltött napok alatt meglátogattunk. Belgrádban három, Kragujevácon két, Suboticán egy múzeumot jártunk végig és ezekhez sorolom az oplenáci templomot is, a Karagyorgyevics-dinasztia fényes temetkezési helyét. A történelmi emlékeknek mindezeket a gyűjtőhelyeit jogos büszkeséggel mutatták meg nekünk jugoszláv barátaink.

lánháború eredményeként. Az ekkor hozott veráladozatra és kötött szövetségekre emlékezett Belgrádtól délre, az Avala csúcán emelt monumentális hősi emlékmű, a világhírű jugoszláv szobrász, Mestrovics kezétől származó hatalmas márványalakokkal, valamint a Franciaország tiszteletére emelt impozáns szobor a belgrádi Kalemegdán egyik sétányán, amely ugyancsak Mestrovics műve.

ÜGY ÉREZTÜK azonban, hogy mindezeknek az emlékeknek a fényét valósággal elhomályosítja az a ragyogás, amelybe a második világháború heroikus harcainak borítják Jugoszlávia népeinek közelmúlt történetét. Ugyancsak Belgrád tópcsodái városrészében jártunk Ribnikar-nak, a Politika című újság későbbi szerkesztőjének villájában, ahol már 1941. júliusában megalakult a nemzeti ellenállási mozgalom első bizottsága, Tito elvtársnak, a kommunista párt főtitkárának vezetése alatt.

A kalemezdáni múzeum megszámlálhatatlan bizonyítékot tartalmazza a második világháború éveiben Jugoszlávia népeire nehezedő szörnyű elnyomásnak és annak a vakmerő, elszánt küzdelemnek, amelyet a jugoszláv nép legjobbjai hazájuk felszabadításáért folytattak. Ennek a harcnak voltak állomásai az első proletár-brigádok és az ezekből összeállított népi felszabadító hadsereg megalakítása, a partizánok egyre jobban kiterjedő hadműveletei, majd 1943. novemberében a boszniai Jajcen, az Antifasiszta Gyűlés ülésezése és az új, föderatív jugoszláv népköztársaság alapjainak megvetése. Ekkor vált a felszabadított területek legfelsőbb végrehajtó hatalma szervévé Jugoszlávia Felszabadításának Nemzeti Bizottsága, élen Tito marsallal.

UTAZÁSUNK legmegrengőbb élménye Kragujevácon, Szerbia szívének, az ún. Sumadija-vidéknek 45.000 lakosú központjában várt ránk. A büszke sumadijai nép kezdetől fogva megalkuvás nélküli küzdelmet folytatott a fasizta megszállók ellen. A partizán-cselekmények borzalmas és embertelen megtorlásaként a német katonai parancsok 1941. október 20-án és 21-én összesen 7000 szóbát végeztetett ki gépfegyvertűvel. Az áldozatok között voltak a kragujeváci gimnázium két felső évfolyamának összes növendékei és a gimnázium egész tanári kara. A gimnázium igazgatóját szabadon akarták engedni a németek, ő azonban a kegyelmet nem fogarta el; azt mondta, hogy neki tanárai és növendékei között a helye, s velük együtt állott a kivégzőosztagok gépfegyversírijára. A kivégzett hősök tömegsírjai Kragujeváci közelében vannak egy mezőn, amelyet most nemzeti parkká alakít át a kegyelet.

De nézzük most meg, hogy ilyen heroikus múlttra milyen jelent és jövőt építenek az utódok, s az elesettek életében maradt harcostársai? A feleletet mindjárt Kragujevácon megkaptuk, amikor a tömegkivégzés színhelyétől néhány száz lépésre meglátogattuk azt a ragyogó, tökéletesen modern iskolaépületet, amelyben jugoszláv barátaink ma az egészségügyi középkaderek százait képezik ki, az új nemzedék hosszú életének és jólétének biztosítása céljából. Tisztán mutatják a mai Jugoszlávia arcukat Kragujevácnak, ennek az eredetileg tipikus parasztvárosnak a belső utcái is, amelyeken a régi földszintes házacskákat gyors ütemben váltják fel a többemeletes, éppen újszerűségük miatt szép köz- és lakóépületek. Hatalmas építkezési tevékenység figyelhető meg természetesen az ország fővárosában, Belgrádban is; a központi sugarúutakon felémelkedő palotákon kívül a mai Jugoszlávia északi partján, Új-Belgrádban egészen új város-

rész — ennek keretében egyetemi intézetek új tömbje — épül. A város déli végén viszont már láttuk a jövőben rendezendő belgrádi nemzetközi vásárok nagyszabású pavilonjainak acél-és betonvázait. Novi Sadon is állandóan folyik a város modernizálása; látogatást tettünk például egy, még be sem fejezett új általános iskolában és gyönyörködünk ennek modern vonalaiban, napsütötte tantermeiben, és folyosóiban.

A HALADÓ, HŐSI hagyományok megbecsülése és az azokra való támaszkodás, valamint a korszerűnek, az előre mutatóknak tudatos keresése és megvalósítása — ez az a két vonás, amelyet a mai Jugoszláviára a legjellemzőbbnek találtam. Ezt példázta előttem a suboticai városi múzeum is, amelynek falai között egyforma gondossággal Orbák Mária Teréziának Szabadkát városi rangra emelő oklevelét és a Vojvodina modern „izmusokat” követő festőinek tájképeit. Ezt fejezték ki a Kragujevációl északra fekvő Selo Banja-i régi szövetségi borgazdaságban látott korszerű gazdasági módszerek, továbbá a várostól délre meglátogatott fürdőhelynek Vrnjaka Banja-nak szépen karbantartott szállodái és a jugoszláv SZTK által ezekbe beutalt dolgozók sűrűsége-forgása is.

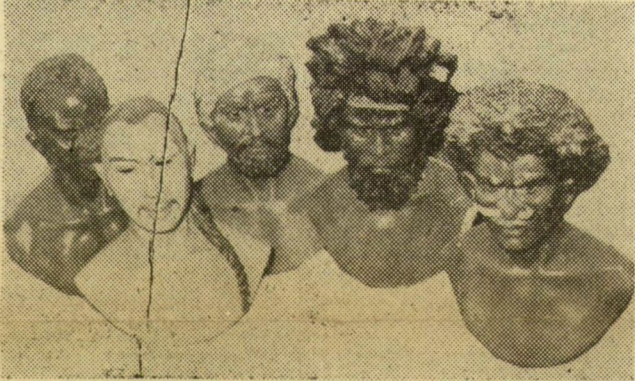
Jugoszláv barátaink többször mondták nekünk beszélgetés közben, hogy még vannak náluk hiányosságok, több dolgot kell még javítani. Valóban, mi is észrevettük, hogy pl. az iparikk egy része eléggé drága. Az életszínvonalat nagyjából a miénkkel azonosnak ítéltük meg; bérrendszerükből egyébként igen rokonszenves nekem a nálunk adtnál lényegesen magasabb családi pótlék.

Befejezésül csak röviden szeretnék utalni még néhány megfigyelt jelenségre. Az egyik — amire a mondatokból már következtetni lehet — az ifjúsággal való intenzív foglalkozás és annak sokféle formában történő előmozdítása, hogy tanulmányait a legeredményesebben végezhesse. A másik — ami részben szintén kapcsolatos a fentebb leírtakkal — a külföldi országok életében mutatkozó értékes vonások tárgyilagos megfigyelése és a saját nemzeti fejlődésük javára való fordítása. Ezért tanulnak már az általános iskola felső tagozatától kezdve igen intenzíven egy, a tanulók által választható világnyelvet; angolt, franciát, németet, vagy orosz, mégpedig — amint néhány egyetemi hallgatónál diskurálva megállapíthattam — komoly eredménnyel. Ezért igyekeznek minél többet hosszabb külföldi tanulmányutakat folytatni, a világot saját szemükkel látni. A harmadik: politikai életük eleven volta és az igazgatás szoros kapcsolata a néppel, — de erről majd más alkalommal.

A SZEGEDI PEDAGÓGUSOK jugoszlávai utazása minden részvevő számára nagy élményt jelentett. Amikor odautaztunkban Horgosnál a határsorompók között álltunk és dideregtünk a hűvös hajnalban: a láthatár peremén éppen akkor emelkedett fel méltóságát teljesen, piros korongjával a nap, s eloszlatta az éj sötéttségét. Erösen akarjuk, hogy a nap világához hasonlóan növekedjék a jugoszláv—magyar barátság fénye is és soha többé ne borítsa homályba sötét esztendő éjszakája.

Martonyi János

— Ma délután 11 órakor lesz a szegedi Bartók Béla Filharmonikus Zenekar 2. bérelti hangversenye. Vezető: Vaszy Viktor. Közreműködők: Mihályka Ferenc gordonkaművész, Músonon Szerényi Divertimento, Dvornák: Gordonkaverseny, C. Frank; D-moll Szimfónia.

Az egyetemes néprajzi gyűjtemény különféle természeti népek típusait ábrázoló, régi, ijesztő modelljei

csak a falak mentén elhelyezett, a természet kereszttüzelő állványsorokon porozódó anyag óriási. Hiszen itt, lábunk előtt, végig a terem hosszában, s a rögtönzött, terebélyes asztalokon kiterítve is rengetek lelet hever. Pontosabban, nem is hever: rendezés alatt áll. A töredékekből most ragasztják össze a kőkor edényeit, kiválóan tisztítják, lemosás a földtől az anyagot. Ez a nyári lelelélet eredménye. (S még mennyi muzeális, tudományos érték fekszik ott a földben!) Hogy milyen gazdag lelet ez, arra csak egy dolgot hozok fel: Frogmayer Ottó, az új, fiatal muzeológus ennek alapján készült el diplomamunkáját.

Egy ajtóval odább

Egy ajtóval odább állva a szomszédos terembe, egészen más világban találjuk magunkat. Ez a néprajzi raktár. A fal mellett, középen régi, népi bútordarab, faragott, festett, mennyezetes ágy, szépen bevetve. Előtte hasonló pad a következő felirattal: Mataisz Mihály Anna! 1800 decem. 7. Jó öreg bútordarab. S amott hasonló bölcös, asztalok, székek, sarokpadok, sublók, tállalók, pipatartók. Régi magyar parasztbútorok. És ehhez jön a szintén terjedelmes viselettörténeti anyag, melyből egy szerény kiállítást rendezett is a múzeum. Mindez elválaszthatatlan a várostörténeti anyagtól, s közben már át is érkezünk egy harmadik, még nagyobb raktárhelyiségbe. Itt a néprajzi gyűjtemény legkülönfélébb területeivel, s egyben a város múltjára bőséges fényt vető anyaggal találkozunk. A halászi gyűjtemény — ez a

például az ács és kőműves céhé 1753-ból. És végül itt a város eredeti ezüst pecsétje is, csont nyélen, erősítő acél gyűrűvel, a régi módon írt 1460-i keltezéssel, a „SIGILLUM CIVITAS SEGEDIIENSIS” körfelirattal, s középen a kiterjesztett szárnyú madárral. Ez a pecsét látható Reizner János Szeged történetét nyújtó művében is.

A királyi páncélya

Igy jutunk el az „ömlesztett” fegyvertárho. Először a folyosón, egy ormótan nagyságú szekrényben a régi puskák, karabélyok, pisztolyok és nehéz buzagányok tömkelegét vesszük szemügyre. A régi fegyverek úgy zsúfolódnak itt, mint a gyufák a skatulyában. Majd belépünk a szobába, ahol egy állvány válogatott formájú és korú kard hever, ha éppen a rozda nem is marja — nem ragyog. Köztük régi számszeríjakkal láthatók. (Egy ilyenlőhetőtték le Tell Vilmos fia fejéből azt a híres almát!) Oldalt az ajtó mellett pedig Szeged régésregi, közel két méteres, hatalmas súlyú fejvevő pallosa mered elénk. Mögötte a sarokban sorakoznak az óriási alabárdok, az egykori strázsák és a hajdani, éjszakát kiáltó bakterek ormótan fegyverei. De mindezeknél inkább vonzza a kíváncsiságot az a páncél, amely mint egy gyereknagyságú emberalak áll elénk. Pedig ez nem is eredeti, közönséges bádóg, csak meg kell kopogtatni. Bezzeg nem merte senki megkopogtatni eredetjét, amidőn gazdája hordta. Mert ez az életét Mohácsnál tragikusan elvesztő Lajos király gyermekkori páncéljának utanzata. A szoba sarkából pedig egy sereg ijesztő fej néz felénk, ezek azonban nem a fegyvertár, ha-

Nem valódi! A Mohácsnál elpusztult Lajos király ifjúkori páncéljának hű mása.

dőt, bárcsak mindezt, vagy legalább a kiállítottaknál jóval több, hozzáférhető, látható lenne városunk apraja-nagya előtt. És ismét az unta ismételt, de még eredményre nem vezetett megállapításhoz jutunk: nagyon szükség van a Móra Ferenc Múzeum. De reméljük, a közeljövőben könnyétekné helyzetét e tömötelten érdekesség közzétételével!

Németh Ferenc

Bő termést adnak az almák a szegedi járásban. A pusztaszeri célgazdaságban Dencs Rozália szüreteli a szép gyümölcsöt

A leszedett almát a célgazdaságokban ládába rakják. A szegedi járás gyümölcse nemcsak Szegedre és belföldre, hanem külföldre is elkerül

— Meselelelőttöt rendez ma délelőtt 10 órakor a Juhász Gyula Művelődési Otthon. Előadásra kerül »A búvós furulya« című mese, majd utána levetítik a »Münchhausen báró kalandjai« című diafilmet.

lyamon tanítani fogják a Népművelési Minisztérium engedélyével a legújabb táncokat: mambó, samba, rumba stb. Tanítási idő közkívánatra: hétfőn és pénteken fél 6—fél 8-ig a 6 hetes, vasárnap 3—5-ig a 12 hetes tanfolyamon. Beiratkozás a Művelődési Otthonban (Munkácsy u. 6.) október 14-től a tanfolyamok előtt. Beiratkozási költség: 10, tandíj: 50 forint.